

IV

॥ वंदे मातरम्. ॥

1922 15-12-1922
राष्ट्रीय गरभावणी.

735

संग्रह करी कृपाशी प्रसीद्ध करना.

शिवलाल आशावाध पटेल.

भाटन

136
आवृत्ती १ ली प्रत १०००

श्री " मेरसह प्रिन्टींग प्रेस " - मेरसहमां पटेल
मनोरमाध पुलावाधये प्रसिद्धकर्तानि माटे
छात्र.

कीमत ०-२-०. ये आना.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૧૪૭ . વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૧૭૨૭૫ ૭૧૨૫૧૫૫૧

વિષય ૬-૧ ૧૨૧

૧૯૨૬૭

મરજી ૧.

ગાગ-તમે અજાણ્યા અમે જાણીએ રે,
મારા પાસવડે નવ તાણીએ રે.

મહાત્મા સુદામાપુત્રીમાં અવતર્યા રે,
માતા મહાલક્ષ્મી કુળે જનમીયા રે;
લીધો દેશ હીત કાળે અવતાર રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રણીયામણ રે. ૧
સુભાવરથાએ આફ્રિકા મંડળી રે,
ત્યાંતો દેશના દુઃખ હેઠે ધર્યા રે;
દોડયું સખળ સત્યાગ્રહ શસ્ત્ર રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રણીયામણ રે. ૨
દુઃખ વેઠ્યાં કારાગૃહનાં દોહાલાં રે,
દેશ કાળે મહ્યાં તેતો સેહવાં રે;
ધુળ્યા શત્રુને સર્વો સહુ કાળ રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રણીયામણ રે. ૩
ત્યાંથી પુનઃ સ્વદેશ પધારીયા રે,
દેશ બંધુએ પુછડે વધાવીઆ રે;
લીધો રાજનગરમાં નીવ ન રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રણીયામણ રે. ૪

સાબરમતીનાં નીર અતિ નીમળાં રે,
 ત્યાંતો બાપુજી આશ્રમ કરી રહ્યા રે;
 કીધું દારકાં સહુ શુભ ધામ રે.
 ગાંધીજી, રાજનગર રાજીયામણું રે.
 ખેડના ખેડુત શરણે આવીઆ રે,
 સત્યાગ્રહના શસ્ત્રે બચાવીઆ રે;
 અંપારજીમાંયે વાળી હાક રે.
 ગાંધીજી રાજનગર રાજીયામણું રે.
 મુરોજખંડમાં વિગ્રહ બાળીઓ રે.
 દુનિયામાં કાવાનજ લાગીઓ;
 કીધી સરકારને નામે રહાય રે.
 ગાંધીજી, રાજનગર રાજીયામણું રે.
 ત્યાંતો વિગ્રહનો અંત આવીઓ રે.
 કાળો કાયદો ધનામમાં આલીઓ રે;
 તેતે! રાહિલેટ નામે પ્રખ્યાત રે.
 ગાંધીજી, રાજનગર રાજીયામણું રે.
 બાગ્યું ભારતજય નિંદ્રા થકી રે,
 ધુમ્યા તીલક માલવિયા મહારથી રે;
 મહમદ શૌકત લજમત નેફ રે,
 ગાંધીજી, રાજનગર રાજીયામણું રે.
 સલા ભરી બહીઆનવાળા બાગમાં રે,
 ત્યાંહી કાયરે ધીર બુલમ કર્યો રે,

- માર્ગ-દોઝે સંહારો નીટીય રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રળીયામણું રે. ૧૦
- ખિલાફતે અસહકાર જનમીયો રે,
નોકરશાહીને મનમાં ન ભાવીઓ રે;
હિંદ મુસલ્લીમ એકયતા સાંધી રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રળીયામણું રે. ૧૧
- ગાંધીજી સ્વરાજ્યની શરતો એમ ભણે રે,
ખાદી પહેરોને ચરખો ફેરવો રે;
બેળે સુતરને તાંતણે સ્વરાજ્ય રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રળીયામણું રે. ૧૨
- નિજ દેશનું હિત એ ચિંતવો રે,
પટ પરદેશી ઝટપટ પરહરો રે;
શુદ્ધ ખાદી સળે શુભગાર રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રળીયામણું રે. ૧૩
- શિખ મુણ્ણે ગાંધીજીની આટલી રે,
મોહ-ભાજને નિશ્ચય વિહારને રે;
આજ્ઞા ધારીને કંઈ પ્રજામ રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રળીયામણું રે. ૧૪
- હિંદ મંત્ર મુણ્ણે મોહન તણો રે,
અવતાર તેવો પ્રજાને ગણો રે;
કર્મબીર કસ્તુરબાના કંથ રે,
ગાંધીજી, રાજનગર રળીયામણું રે. ૧૫

ગરબો ૨.

ગરબ-દોશી મણીલાલ જ્યેષ્ઠદાસ મુ નડીઆસ.

રાગ—(આધવણ સંદેશ કહેને સ્વામને).

માંભળ સજની વાત કહું જાને નથી,
 દેશ બંધુઓ નીશદીન જાતા જેલને.
 સ્વતંત્રતાનું ધર્મ યુદ્ધ ચાલી રહ્યું,
 મરવું ગણીયું સ્વરાજ્ય માટે રહેલને. સાંભળ. ૧
 સરકારે ધડીઓ તો કાળે કાપદો.
 ચમકી ઉઠ્યો સુષુતાં આજો દેશને.
 ગામે ગામ પડી હડતાળો હિન્દમાં,
 અશાન્તિએ પ્રજામાં કયો પ્રવેશને. સાંભળ. ૨
 જુદમ કીધો જલ્દીયાંવાળા બાગમાં,
 નિશસ્ત્રે પર ચલાવી ગોળી ખારને.
 નીરોધીના જાન અને લાને લીધી,
 ઘોર કૃત્યનો “કાચર” છે કરનારને. સાંભળ. ૩
 ગાંધીને સમજાવ્યા બહુ સરકારને,
 રાજ ભડતીયા સાચો કરી સહકારને.
 રહ્યા ભડંસે પણ કાંઈ જાણીયું નહિ,
 નીરાશ થઈને કરીયો અસહકારને. સાંભળ. ૪
 ગાંધીજી એ ધર્મ યુદ્ધ આરંભીયું,
 હિન્દ તથા સુમુત્રો થયા સામેલને.

માતૃ ભુમીની સેવા સ્નેહે સ્વીકારીને,
 હજી માગતાં હરખે બતા જેલ જો. સાંભળ. ૫
 દેશ હીતને કારણ દુઃખ વેઠી રહ્યા,
 તન મન ધનની કીધી નહિ દરકારજો.
 અત્ય શાન્તીનું શસ્ત્ર બ્રહ્મ છે હસ્તમાં,
 ગુણીયજી ગાંધી તેના છે સરકાર જો. સાંભળ. ૬
 દોષ નથી કંઈ દેશભક્તોનો એ સખી,
 ન્યાય નીતિને પુરા છે આદનાર જો.
 પ્રાણાંતે પણ અધર્મને ના આદરે,
 સાચું કહેતાં શીક્ષા દે સરકાર જો. સાંભળ. ૭
 રહાય થશે સત્યનો બેલી છે શ્રીહરી,
 પ્રજા તણું તે બીજું શું છે જોર જો.
 અતીશય અનીતિ ઇશ્વર ના સાંખી શકે,
 મસ્તાનીના ઉતારશે મહ તોર જો. સાંભળ. ૮
 દુઃખ દેખીને દેશ બાંધુનાં એ સખી,
 મોજ શોખનો જુઠો તણજો મોહ જો.
 વચ્ચે વિદેશી લઈને પતીત હું ના થઈ,
 નહિ કઈ નહિ કઈ દેશ તણે હું દ્રોહ જો. સાંભળ. ૯
 મણીલાલની બીનતિ જો ઉરમાં ધરે,
 મુંઢર ખાદી ખંતથી પહેરે અંજ જો.
 જેલ ગયેલા મહેલે બેઠેલા ચંદ્રરશે,
 રવરાજ્યને પણ લેતા આવે સંજ જો. સાંભળ. ૧૦

ગરબો ૩.

ગમ (સરત ખંડીમાં મારું મન મોતું).

- મુંદર ખાદીમાં મારું મન માણું.
 મુતરને તાંતણે સ્વરાજ્ય લેણું,
 સ્વરાજ્ય લેણું ને સ્વતંત્ર થણું,
 દેશનો ઉદ્ધાર કરીશું હો બેન. મુંદર. ૧
- ખાદી પહેરીને હું તો સાસરે ગઈતી,
 સાસુણએ મ્હોં મચકોડયાં હો બેન. મુંદર. ૨
- શાને મામુલ મ્હારાં મ્હોં મચકોડે,
 ગહે તો મારાં ફર્જ બજાવી હો બેન. મુંદર. ૩
- હાથે કાંતાને હું તો હાથે વાણું છું,
 તેમાં આનંદ ઉર વાધે હો બેન. મુંદર. ૪
- ખાદી પહેરીને હું તો મામાઘેર ગઈતી,
 મામાએ મ્હોં મચકોડયાં હો બેન. મુંદર. ૫
- શાને મામા મ્હારાં મ્હોં મચકોડે,
 ખાદીથી દેશ આખાદી હો બેન. મુંદર. ૬
- ખાદી પહેરીને હું તો કાકા ઘેર ગઈતી,
 કાકીએ મ્હોં મચકોડયાં હો બેન. મુંદર. ૭

શાને કાઠી મહારાં મહોં મચકોડે,
 ખાદી તે મહારે રાયખાદી હો બેન. મુંદર. ૮
 ખાદી પહેરીનેહુ'તો માસી ધર મહંતા,
 માસીએ મહોં મચકોડયાં હો બેન. મુંદર. ૯
 શાને માસી મહારાં મહોં મચકોડે,
 વિદેશીએ ડાઠ વાળ્યો હો બેન મુંદર. ૧૦

* *

* *

* *

દશ કુળ્યો પરતત્ર - દશામાં,
 વિદેશી વસ્ત્ર પહેરીને હો બેન. મુંદર. ૧૧
 ભુદ્યો કરીને લીખ માગી ભારતે,
 હુણુએ આંખ કેમ ખોલે ના બેન. મુંદર. ૧૨
 હીત ધારીને કંઈ હિન્દુ હેયે,
 રવદેશી વૃત સહુ લેજો હો બેન. મુંદર. ૧૩
 જન્મ લીધો પુણ્ય હિન્દુ ભુમીમાં,
 કો દી કૃતધની ન થઈએ હો બેન. મુંદર. ૧૪
 સાચો ધરમ ગણી દશ સેવાનો,
 ધર ધર રેડીયા રાખો હો બેન. મુંદર. ૧૫

લેખક-(દોશી મણીલાલ જેવંદલાસ નડીઆદ).

ભરવો ૪.

રામ-(ગાડી આવી ગુજરાત અગળ ઠેરી ગાડીરે આવી)

ખાદી ધરોને અગ સહીયર સહુ ખાદી ધરોનો;

ઠરમાં લાવીને ઉમંગ, સહીયર સહુ ખાદી ધરોને.

સાખી—વસ્ત્ર વીદેશી પહેરીને, દુખી થયો બહુ દેશ;

દીન ચાહો બે દિ-દનું.

તેનો સંગ ન કરશે લેશ.—સહીયર

સાખી—તને મોહ વિદેશનો, મમતા ધરા રત્ન-દેશ,

જનની જન્મ જુમી છે,

એજ જન્મ આપેશ.—ગાડીયર

સાખી—ભુખે મરે ભારતજનોં, દયા હૃદયમાં હે.ય;

સુખ ઇચ્છો બે સર્વનું,

ફેશન કરો નહિ કામ.—સહીયર

સાખી—ખાદી આખાદી કરે, કરે દુઃખ સહુ દુર;

સ્વતંત્રતાને આપીને,

સ્વરાજ્ય લાવે નરેર.—સહીયર

સાખી—દેશ હીતને ધરણે, ગયા ધણા જન જોડ;

આંધીનું કલ્પુ માનીયે,

તોનો સ્વરાજ્ય લેવું રહેલ.—સહીયર

ખાદી ધરોને અંગ.—સહીયર

લેખક-(મણીલાલ જેયંદલાલ દાશી—નડીઆદ.)

મરખેમ. ૫.

રાગ-(પુનમ ચાંદની ખીલી પુરી અહીંરે).

ભારત ભાગ્યોદયમાં રૂડો રૂપાણો રેંટીઓરે;
મનહર સુખકર દુઃખહર દયાનીવી એ દેવ,
પ્રીતે પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુનીરે.

સાખી-ગુનો પુરાણો રેંટીઓ, પ્રતે દનો અહમાંવ.
તળ્યો તેહને ત્યારથી, દુઃખી થયાં સૌ કાય.
તેના પાપે પરદેશીની ગુલામીમાં પડ્યારે;
કરશે મુક્ત તમોને જીવન પ્રાણાધાર,
પ્રીતે પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુનીરે.

ભારત.

સાખી-કપાસ ભારત દેસનો, પરદેશી લઈ જાય,
આપે વીસ કરોડને, ખાસઠ મસદી જાય.
આંત્રે ખોટ ખરી અહીં મેતાળીસ કરોડતીરે,
એથી દેશ આપણો બહુ દુર્બળ દેખાય,
પ્રીતે પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુનીરે.

ભારત.

સાખી-અન્નપુર્ણા આ દેસનો, રૂડો રેંટીઓ રહોય,
ફેરવજો ધરી ટેકને, અધિક આનંદ હોય.
કાંતી હાથ વણેલાં વજ્રો અગે ખારજોરે,
અવિનાશી કહે આગે દેશ તણો ઉદાર,
પ્રીતે પધરાવોને મંદીરમાં સૌ માનુનીરે.

ભારત.

ગરબો ૬.

રાગ—(પુનમ ચાંદની ખીજી પુરી અહીં)

ચાલો સહીયરો સ્વરાન્ય મંત્રને સાધીએરે,
બણીએ સ્વતંત્રતાના ગાંધીજી પાઠ;
સદ્યે નવ પ્રતિજ્ઞા નવરાત્રીના દીનમારે.

સાખી—પ્રથમ પ્રતિજ્ઞા રેંડીએ—દુઃખ ઉદ્ધારક દેવ.
કાંતી જગ જીવાડીએ—પ્રીત કરીએ સેવ.
સુંદર સુતર કાંતી ગૃહમંદિર શોભાવીએરે,
જેના તારે દીસતો ભારતનો ઉદ્ધાર;—

સાખી—સ્વરાન્ય સુતર તાંતણે—ખ.દી દેશનું નર,
દેશ સ્વતંત્રતા જે ચહો—(તો)વણીએ ખાદી જર.
ધરીએ અંગ ખાદીને આર્ય નામ દીપાવીએરે;
ઠાળી ફેશનેબલ વિદેશી પરનો મોહ;—

સાખી—ત્યાગી વિદેશી વસ્તુને—ત્યાગી વિદેશી વસ્ત,
સંઘઠ કદી ના કીજીએ—સદ્યે સ્વદેશી વત.
કરીએ ત્યાગ વિદેશી બીખ પ્રતિજ્ઞા લીજીએરે;
જેથી સુખીઓ થાએ આર્થ તણો સંસાર;—

સાખી—આત્મોન્નતિને આદરી—રહી વ્યસનથી દૂર,
દખાઇ વ્યસનથી ભારતી—પરતંત્રતાનું પૂર.
રહેવા દુર્વ્યસનથી દૂર સદા સંભાળીએરે;
કરીએ જગ સેવાની શ્રુતિનો અભ્યાસ;—

સાખી—હિંદુ મુમુક્ષુની એકતા-ધરી પરસ્પર પ્રીત.
 જોહે જગતે જગાવીએ— પદાવી પ્રેમની રીત.
 વધાવી દિવ્ય સ્નેહને સ્નેહામૃત રેલાવીએરે;
 જગાવી કર્મ માર્ગથી દેશોદ્ધારક મંત્ર,— લઈએ.

સાખી—ધીરજ શીલતાને વળી-કદી ન કરીએ ક્રોધ,
 શાન્તિ પાકે સદા પદી-ગજવીએ ત્રેલોક.
 વસાવી અન્ય ગુણોને અહીંસાવૃત ઉગળીએરે;
 ઉગળી ઉગવડતાથી આત્માનો પ્રકાશ,— લઈએ.

સાખી—શીલ વૃત્તની સાડી સજી-કરીએ પતીની સેવ.
 કડુ વચનના ભાષણથી, રીઝે દેવાધીદેવ.
 પતીની પૂંજ થકી તો જગ દહાવો લેવાય છેરે;
 જેના હરનીશ ગુણો બહાદીક પણ ગાય,— લઈએ.

સાખી—જોકે સેવામાં મચી રહી-રહી દુર્વ્યસનથી દુર,
 ધર્મ આપણો જાણીએ-હાણીએ ભારત જૂખ.
 ગએલી હિંદ આપ્યાદી સ્વાધીનતાને લાવીએ રે,
 શીખવો પુત્ર-પુત્રીને જગ સેવાનાં મુત્ર,— લઈએ.

સાખી—નવરાત્રીના દીનમાં-પ્રતિજ્ઞા જો લેવાય,
 આર્ય સન્નારીને બળે-સ્વરાજ્ય ધર ધર થાય.
 મુઘરે આર્ય બાળા તો જરતને સુધારસેરે;
 એનો રેલવગે અહીં સ્વર્ગીય દિવ્ય સંદેશ,— લઈએ.

લેખક—(ચતુરશાસ્ટ્ર ઉત્તમરામ પંડ્યા)

મરથો ૭.

—સ્વરાજ્ય વાંચના—

રામ—(જહાસી તમે પુરુષ અને નારી).
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું (૨)
 લઈશું લઈશું લઈશું; અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 સ્વરાજ્યનો છુટા કરાવી, મુક્ત ગુલામીથી લઈશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 રિહતી વસ્તુનું દહન કરીને, ખાદી અંગ ધરીશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 મહાસભાની આત્મામાં રહીને, કાયદાનો ભંગ કરીશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 હસતાં હસતાં જેલમાં જઈશું, જેલને મહેલ માનીશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 જાણુ જન્મનું સ્થાન છે સુંદર, અધિકૃત્વાત્મક ભરીશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 મરીશું, પણ નહિ મારીએ પ્રાદેને અડગ સત્યાગ્રહી રહીશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 અમલદાર કાઢે કદી ડોળા, તેથી હવે નહિ ડરશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.
 સાચી સલાહ મહાત્મા ગાંધીની, અંતિનાશી હિર ધરીશું;
 અને હવે સ્વરાજ્ય લઈશું.

મરજો ૮.

સગ-(શુપતી રામ કહેમાં રહેજેર).

ગુણીયજી મહારી બેન અસહકારી બનજોરે,

તમે સાચો સત્યાગ્રહ કરજો.

ગુણીયજી.

આખા દેશની જેમાં આખાદીરે,

પહેરે ખંતથી સરવે એ ખાદીરે;

ત્યારે કહેવડો સ્વરાજ્ય વાદી.

ગુણીયજી. ૧

પારદેશક પરદેશી સાદીરે,

પહેરે કપા તો દીસે ઉઘાદીરે;

એવી ફેશન નાંખજો કહાડી.

ગુણીયજી. ૨

બંગાડી પોલકાં ને ફેન્સી ફરામોરે,

બહેનો સરવે એ સત્તર ત્યાગોરે;

સાચી ભારતની તબચાઓ બજો.

ગુણીયજી. ૩

અતી ભાડથી જેને ઉઠેયોરે,

જેણે રામ તથાં મન હેવોરે;

એવાં સીતાએ વનકુળ પહેલો.

ગુણીયજી. ૪

દેશ શકતમાં નામના જેન્દોરે,

કીરતી જગમાં ગવાશેજ તેનીરે;

એવાં બન્ય મરોજની બહેની.

ગુણીયજી. ૫

દયા દેશની દીક્રામાં આણીરે,

મુક્યાં પરદેશી મરોજનાં પાણીરે;

એવાં મરલાહેવી ચાંપરાણી.

ગુણીયજી. ૬

બેની અનસુયાનાં જોઈ કામોરે,	
હીધો ભારતી માથે વીસામોરે;	
પ્રસન્ન થઈ કુંજુ સ્વરાજ્ય પામો	ગુણીયત. ૭
જેનાં માત પીતા હશે એકરે,	
વળી કુળમાં હશે જો વિવેકરે;	
તેતો રાખશે સાચો આ ટેક.	ગુણીયત. ૮
કુળવંતીને ઝાઝુ શું કહીએયે,	
હવે આઠલેથી છાનાં રહીએરે;	
જરા સંમજે તેને શીખ દહએ.	ગુણીયત. ૯
બેના મોટી જમારી આ ખામીરે,	
જોઈ ભારતી લગ્ન પામીરે;	
કવી રાવ કહે શીર નામી.	ગુણીયત. ૧૦

લેખક—(અંબાલાલ પ્રહલાદજી રાવ કવી-નડીઆદ).

ગાંધીનું મુજરાત.

ગરબો ૯.

ગાંધીનું મુજરાત મહાત્મું ગાંધીનું મુજરાત,
મુજર દેશે વિરલ મૂર્તિઓ વિમલસરલ સાક્ષાત,
દર્શનથી કંઈ ચેતન પ્રગટે જોતાં એની જમાત;
જેના સાચા સાધુઓ જ્ઞાત-મહાત્મું.

સાબરમતીના કુંદર તટપર પ્રકટ્યું નૂતન પ્રભાત;
 મોહન તૂજ ચત્યાગ્રહ બંસી સુર સુણી થઈ જાત,
 કરે છે મીઠી જોડવની વાત-ગણાનું.
 દેશ ભકિતને રાજ્ય ભકિતની સાથે સાચી વાત,
 નિર્ભયતાને સત્ય વચનની દીક્ષા દઈ તે' તાત;
 બનાવ્યું નવલું ગુજરાત-ગણાનું.

વીરની વિદાય.

ગરબો ૧૦.

મહારા કેશરલીના કંથડો સીધાવોજ રણવાટ,
 આભધુજે ધરણી ધમધમેરાજ ચેરા ઘેર અંમનાદ,
 દુંદુંભી ભાલે મહારાજડો આમંતના જય વાદ-મહારા.
 આંમણુ રણુવજ રાપીઓડો કુંજરડોલે દાર,
 અંધુજનોની બીરદાવલી હાં ગાજે ગદ મોઝાર-મહારા.
 પુર પડે દેશ ડુલતા હો ડગમગતી મ્હોલાત
 કીર્તી કેરી કારમી રાજ્ય જોક અખંડીત જાત-મહારા.
 નામ ચડો રણુધોડલેરે હું ઘેર રહી કુંધીય
 બખતરવજની આંકળીડો ભર રણુમાં પાઠવીય-મહારા.
 અંગ લેશેતો સાજ અણુડો માથે ધરું રણુ મ્હોડ,
 બડગને માંડવ જેલનાં મ્હારે રણુલીલાના ઠેડ-મહારા.
 આજતાં અલીશ બાણુનેડો દાલે વાળીય ધાવ,
 દાલ પુટે મારા ઉરમાં રાજ અલીશ દુશ્મનદાવ-મહારા.

એક વાટ રણવાસનીરે બીજી જિંદગનવાટ,
 ત્રીજી વાટ શોષિતની શરિતેહો મુરના રનાનનો ઘાટ-મહારા.
 જયકલ્પીએ વળાએ પ્રાંતમ બીજશું ફાંજે ચીર,
 નહિતો વીરને આશ્રમ મળ્યું હો સુરગંગાને તીર-મહારા.
 રાજ સુગટ રણ રાજનીહો: રણ પેટા રણ ધીર,
 અધીરો ઘેરીદો: યનગને નાથ વાલો રણે મહાવીર-મહારા.

ગરબો ૧૧.

નહીં પહેરીયેરે નહીં પહેરીયે પરદેશી કપડાં નહીં પહેરીયે.
 નહીં વેડીયેરે નહીં વેડીયે, ભારતની વાડી નહીં વેડીયે.
 પરદેશ થકી જો આવ્યા છે, જૂનદુઃખને ભેગા લાવ્યા છે.
 તેત્રીશ કોટીને તાવ્યા છે— પરદેશી.
 જે લાંડથી પણ જૂડા છે, જો માંસ તણા એ કુંડા છે.
 જમદુત તણા એ કુંડા છે— પરદેશી.
 એણે ધર ધમાને ટાળ્યા છે, ગરબા ગામડીયા ગાળ્યા છે.
 લાગોના ભવતર ખાળ્યા છે— પરદેશી.
 એ રાવણ કેરી માયા છે, કળભુગની એતો કાયા છે.
 એ નકંજીની છાંયા છે— પરદેશી.
 એણે વણકર સંહાર્યા છે, કાંતણીયાને પણ માર્યા છે.
 એણે રસકચ હુંટાવ્યા છે— પરદેશી.

એમાં છે હિંદતણી હાંસી, એમાં છે હિંદતણી હાંસી.
 એથી ભારત ગઈ છે ત્રાસી— પરદેશી.
 એણે ખેતર ખેદાવ્યા છે, ત્યાં અંચાને પધરાવ્યા છે.
 મહુ ગરીબોને ગુંગાવ્યા છે— પરદેશી.
 અમે પૂર્વજના સોગન લઈએ, અમે ધર્મવણી સાક્ષી દઈએ.
 આ ઉત્તમ વૃત્તથી નહીં ફરીએ— પરદેશી.

ગરબો ૧૨.

ફડો રંગીલો મારો રેટીયે રે ખડેન,
 બાણે નાનીશી નાબુક મીલબે;
 ગાતી પ્રભુજીના પારણા હો ખડેન,
 કાંતુ પરોવીને દીલ બે. —ફડો.
 ભાઈરે મુતારીયે ઘડી દીધારે ખડેન,
 એનો એ મોટો ઉપકાર; —ફડો.
 જુવાનીને એ બળવેરે ખડેન,
 વૃદ્ધાવસ્થાનો આધારબે. —ફડો.
 કાંતું ઝીલું ભડું ને ભડું કોકડારે ખડેન,
 થાયે સફળ નવસંચલે;
 જેવે દીધો દી કાણુરે ખડેન,
 આવે હૈયામાં હોંચલે. —ફડો.
 રંકને આપે રાટલો હો ખડેન,
 હાંકે ઉઘાડાં અંગલે;

શ્રીમંતને એ પરમાર્થ શિખવે હો બહેન,
મળી વધારે ઉમંગ ભે. —૩૭.

આંખને એ અતિ કેળવે રે બહેન,
હાથ અને હુશિયારભે;
વિધવાનો એ ધન વીરડો હો બહેન,
સધવાને સ્વર્ગનો સારભે. —૩૮.

બુદ્ધિને બહુ ઝીણી કરે હો બહેન,
શમ હમ શીખવે નારભે;
એવો મધુર સ્વર કુચ્ચરે હો બહેન,
ભણે જગપતિનો ઝણુકારભે. —૩૯.

દેશ તણો એ દીવડો હો બહેન,
ધર તણો સજ્જમારભે;
સતયુગનું સંભારણું હો બહેન,
પુણ્ય પુરાણું હુશિયારભે. —૪૦.

જેની દેવેટ દેવ દીવડો હો બહેન,
ઓના કડું પટકુળ ભે;
પહેલી પહેરાવું મારા દેવને હો બહેન,
વરસાવે આશિષ પ્રલભે. —૪૧.

રેટીયો.

ગરબો ૧૩.

(લક્ષ્મણ ભગને હો છ રે-એ લગનનો.)

રેંટીયા ભગને હો. હ રે, ગુણિયલ આજને એકવારહ ટેક.
 રૂનો અમારો દેશ સુંદર, રૂના અમારા રાજ્યહ,
 રૂને અમારે આંગણલે એક રેંટીઓ સિરલાજ રેંટીયા.
 અન્ન મોંઘુ થયું એટલું બસ, પૈસો ગણ્યા પોખારહ,
 રૂએ રડાવ્યા કંઈકને એને કાઢ્યો સમદર પાર. રેંટીયા.
 દુશ્મનનો દુશ્મન તું બહાલા મિત્રનો તો મિત્ર હ,
 માંચેરની મોંઘી મિલના સાથેરા માવિત રેંટીયા.
 છના સેરે છનું આના પરવશને પોચાયહ,
 છના સેરે સોળ ખાલીના મોંઘા મૂરખને મનાઈ. રેંટીયા.
 રાજ્યનાં તૂટલે રાંઠવા થડવા દોર વારંવારહ,
 મા લુટલે મારા રંક હિંદીના રેંટીયાનો એક તાર રેંટીયા.
 પિતા જતાં પણ સાંભળે વળી માતા જતા વા વાયહ,
 રાંકનો પાલણુદાર જાતા દેશ ડગમગ થાય રેંટીયા.
 શેષ દેલ્યો ને દેશ ડોલ્યો ખેચર ડોલ્યા સફાળહ,
 રેંટીયાનો ઉદ્ધારક જાત ખજાજાતાં પાતાળ. રેંટીયા.
 રેંટીયો ને વળી ત્રાક બન્ને વરમાળે બંધાયહ.
 જેમ ફેરા ફેરે ખંનથી તેમ તેમ મંગળ વરતાય રેંટીયા.
 કાકિલગુંજન આંખલે જેમ ભૂંગગુંજન ફુલહ,
 આંકગુંજન ગૂલે ગૂલે અમ સુખસાંતિનું મૂલ. રેંટીયા.

ગાંધીહ.

ગરબો ૧૪.

(રાગ મદહારણ્ય શહેરના સુખા ક્યારે આપશેરે)

ગુણિયલ ગરબા ગાંધીજી પાછા પધારશેરે-ટેક.

સિયાળુ શાંતિ વાદ રહીરે, વીત્યાં જિનાળુ વાયરે,	ગુણિયલ.
શાંતિ સ્થિર મંડળ સૂર્ય રજારે, વાતાવરણ ઠંડુ શાંતરે.	ગુણિયલ.
શાંત ચોટા શાંત શેરીએ રે, શાંત છે ખેડી ખજારે,	ગુણિયલ.
દેશ દ્રાવિડ શાંત દુઃખનોરે, શાંત છત્રી મરકારે,	ગુણિયલ.
શાંત ભોંભો શાંત ગચ્છમેરે, શાંત ખડુનો અંજારે,	ગુણિયલ.
શાંત અંદુર શાંત રાક્ષસોરે, શાંત મશીનગત તે પંચ;	ગુણિયલ.
(સિયાળુ) પાક પાકી રણારે, શાંતિ વ્યાપી મેરઘેરે.	ગુણિયલ.
ગામ પાક્યાં પાક્યાં ગોંદગરે, ક્યાં છોટા મોટાં શહેરે,	ગુણિયલ.
ખાદાની ગાદી મળવનારે, જેલ ગણી તમે મહેરે,	ગુણિયલ.
તોડ્યા છે ડરબર દેશનારે, ધીંગી જાડી ભરી જેરે,	ગુણિયલ.
જન્યા દેસી પરદેશીએરે, જાગી અજાણેરામરે,	ગુણિયલ.
આદેને પહેરે ઉજામરે, હિંદને નિંદ કરામરે,	ગુણિયલ.
મદપદ તૂટયે મહાધનારે, તૂટયે જાતીમતા જોરે,	ગુણિયલ.
મોહ તૂટયેથી મોહાધનારે, તૂટયે તુમખાના તોરે,	ગુણિયલ.
વક્ષો ઊડાં અસહકારનારે, માગી વિના મહેલાં આજરે,	ગુણિયલ.
આપે આદ્યા આને આંગણેરે, સામેઅ પગલે સ્વગજરે,	ગુણિયલ.

ગરબો ૧૫.

સ્વામી સુણાને માગી વિનંતીરે લોલ,

જેલ જવાની મને હોંશ જો—૨૩.મી.

ત્રેમે પધારે તમે જેવમાં લેલ,

સાથે લેતા મને જાવ જો—સ્વામી૦

સીતાજી રામની સાથમાં રે લોલ,

વેડ્યાં દુઃખો વનવાસ જો—સ્વામી૦

દુઃખ વેડ્યા છે આકરારે લોલ,

દમયંતિએ નળ સાથ જો—સ્વામી૦

અંધારી એરડીમાં પુરશેરે લોલ,

તોપણ ડરીશ નહીં લેશ જો—સ્વામી૦

ખેતર સમ મને ભાવશે રે લોલ,

જેવમાં રોટલોને છાશ જો—સ્વામી૦

વ્યક્રીમાં દાણા પીસથુરે લોલ,

ગાથું પ્રભુજીનાં ગીત જો—સ્વામી૦

પ્રાણુ જાએ પણ ના ડગું રે લોલ,

સાચવીશ શિયળ રત્ન જો—સ્વામી૦

જનવા દઉં કેમ એકતારે લોલ,

અર્ધાગના હયો સાથ જો—સ્વામી૦

એકલડી બુરી મરું રે લોલ,

જેવમાં લળું પ્રભુ નામ જો—સ્વામી૦

દુઃખ દુઃખમાં લાગ મઠ્ઠરો રે લોલ,

પુરો સ્વામી મારા કોડ જો—સ્વામી૦

હોંસ છે, હોંસ છે, હોંસ છે રે
 મને જોલમાં જવાની હોંસ છે—એ રાગ.
 માંધીલ એ રજુશીંગડું કુકડું
 તાલાવેલી મને થાય છે રે—મને.
 દાસ શિવાયા, લાલા પધાર્યા
 મોતી જવાહર ત્યાંજ છે રે—મને.
 અલી મિરાદર મહમદ શૈકત
 એમનો મ્હેલ પણ જોય છે રે—મને.
 ખંપડામાં તો છંદગી ગાળી
 હવે જશું જોય મ્હેલમાં રે—મને.
 સ્વર્ગસેવક તો ટોળેટોળેમાં
 જોલમહી ઉજારાય છે રે—મને.
 પરતંમતા ધરવાસે કર્યો બહુ
 સ્વતંત્રતા ધામ જોય છે રે—મને.
 મોજામજાં અજરજુ બહુ વેહું
 હવે આવો સુકો રાટલોરે—મને.
 દુઃખ વેહીને દુઃખ હાંવું
 સાચું સુખ તો જોલ છે રે—મને.

મરખો ૧૭.

ચુપતિરામ હલમમાં રહેજોરે—એ રાગ.
 મુજો પહેની આ સહે શીખ સારીરે

મુખ માતું છે સાદાઈ માંહી—મુલો.
 મોજયોખને વૈભવ ઠોડાં
 દશ સેવામાં મનડું ભોડાં
 હિંદ માતાના બંધન તોડા—મુલો.
 પહેરે પ્રેમ પનાતી ખાદીરે
 એમાં હિંદ તબી છે આખાદીરે
 પરદેશી પહેર્યે બરખાદી—મુલો.
 રેંટીયા ધરધરમાં ચલાવોરે
 કળ્યાને રંગ અટકાવોરે
 લાખો લક્ષ્મી હુરતી બચાવો—મુલો.
 રે ધ્યા માંધવારી હઠાવેરે
 જોર મરહી તણું ના કાવેરે
 દુઃખ કારિદ ફર બવે—મુલો.
 દુઃખીયાની આંતરડી ઠરોરે
 મરેલાને વધુ ના મારોરે
 રેંટીયાને ખાદીથી તારો—મુલો.

મરખો. ૧૮.

ભારત મૈયાનો મરખો.

સમજો—શહેરનો મુખો ક્યારે આવશે.....એ સમ.

રણાંગરે હિંદી મોકલ્યારે, મોકલી લક્ષ્મી વિદેશરે...ભારત મૈયા
રામ બન્યામ વારે મોકલોરે.

શુરા હિંદી યુદ્ધમાં લડ્યારે અપ્પરા વરીયા સ્વર્ગરે...ભારત મૈયા
બોલ્યા પ્રીતીશ પ્રધાનજરે, તમને દેશું સ્વરાજરે...ભા. રામ
આપું વચન મુસદ્દામીતરે, સાચવીશું ખીલાફતરે...ભા. રામ
કદર કરી જીત્યા મહીરે, જાણા કાયદાનું ઇનામરે...ભા. રામ
કીધો સત્યાગ્રહ મહાધીએરે, સરકારે દાખવ્યું જોરરે...ભા. રામ
પક્ષવલ પકડ્યા ગાંધીતેરે, હુલ્લડ ભડ્યા ખૂબરે...ભા. રામ
પંનખમાં ઓડવાયરે રે, વરતાવ્યો કાળો ફેરરે...ભા. રામ
અમૃતસરમાં ડાયરે રે, સરકાર રાખ્યું તૈયારરે...ભા. રામ
જલ્દીયાનવાલા બામસારે ચક્કરી મસીનગન તોપરે...ભા. રામ
હિંદીને નાક ધમ્મર્વાયરે, ચક્કાવ્યા સર્પની જેમરે...ભા. રામ
વિદ્યાર્થાને દુઃખ આપીયુંરે, તડકમાં તગડ્યા ખૂબરે...ભા. રામ
લાજ લુટી સતીઓ તણીરે, કીધાં કુકર્મી કામરે...ભા. રામ
ગાળો ભાંડીને ચુકીયરે, સતીઓના ખેંચ્યા ચીરે...ભા. રામ
દોગ કર્યો ન્યાય આપવારે, હંટરે કમીટીને હાથરે...ભા. રામ
ન્યાય મળ્યો નહિ હિંદનેરે, હસટા થયા બેલાલરે...ભા. રામ
હાક વાગી અસહકારનીરે, ગાંધી બન્યા સરદારરે...ભા. રામ
આંગેચાનો કોંગ્રેસનારે, ભગ્ન ગાંધીજીની સાથરે...ભા. રામ
ન્યાય કર્યો કાઉન્સીલનોરે, સરકારી શાળા હરામરે...ભા. રામ
વકીલોએ છોડી કોર્ટનેરે, કરવા સાચી વકીલાતરે...ભા. રામ
છોડ્યા ખિતાબો સામટારે, હૈડે ધરી દેશ દાઝરે...ભા. રામ
ગાંધી કહે પુંજે રેડીયોરે, શુદ્ધ ખાદી ધરો અંગેરે...ભા. રામ
રાષ્ટ્રીય શાળા સ્થાપજોરે, આભડોટ કરો ખંધેરે...ભા. રામ

સંપ વધારે સર્વમારે, શાંતિનો શીખો પાડે...ભા૦ રામ૦
 દારુ બચન દુર કરેરે, સ્વમંશેવક બની જવરે...ભા૦ રામ૦
 ગાંડા બન્યા અધિકારીઓરે, દેખી અસહકારી જુથરે...ભા૦ રામ૦
 પકડ્યા અગેવાનો સામટારે, જેસોમાં દીધાં દુઃખરે...ભા૦ રામ૦
 પહેલો નંબર અંગળોરે, મોકડ્યા સેંકડો જેલરે...ભા૦ રામ૦
 અંગ શીરોમગી દાસરે, પકડ્યા છે પુત્રીની સાથરે...ભા૦ રામ૦
 અબુ જીનેદ્રિયસાલરે, સ્વામચુંદરની સાથરે...ભા૦ રામ૦
 સ્વયંસેવકના ઐન્યમારે, પકડ્યા છે ગાંધી હરિલાલરે...ભા૦ રામ૦
 મહમદ શૌકત બે બંધવારે, સરકારે જકડ્યા જેલરે...ભા૦ રામ૦
 મોતી જવાહીર નેહરે, હીરા સાચા અભુમૂલરે...ભા૦ રામ૦
 મલાદેવ દેશાઈને પૂર્યારે, ગાંધીજીના છડીદારરે...ભા૦ રામ૦
 વંન્નબના નરેશરીરે, લાલાજી લજપતરાયરે...ભા૦ રામ૦
 મહોબતસિંગ સરદારનેરે, ખડગસિંગની સાથરે...ભા૦ રામ૦
 ગુરવીર શીખ બધા વીરેરે, ધર્મ કળે ગયા જેલરે...ભા૦ રામ૦
 શેષાંદે દક્ષિણનારે, રાખ્યું તિરકકનું નામરે...ભા૦ રામ૦
 ત્રાખો વૈભવને છોડીનેરે, આજે બન્યા છે ફકીરરે...ભા૦ રામ૦
 જેની સેવા કરે, સેંકડોરે, જેલતણા વેઠે દુઃખરે...ભા૦ રામ૦
 કુપ્પ શય્યામાં જે સુતારે, ખાણુ શય્યા સુતા આજરે...ભા૦ રામ૦
 ગાંધીજી કહે છે શાંતિથીરે, સ્વરાજ્ય લાવશું ઘેરરે...ભા૦ રામ૦

ગરબો ૧૯.

એકવાર આવો રે ગાંધીજી ગુણીયક ગરવા

હિંદના દુઃખડા હરવા—એકવાર

ચરખો ચાક્યો ચોમેર ચોપે (૨)

સ્વદેશી ભાંડાર બરવા—એકવાર

ઉપન્યો નહિ કો આપ સરીખે. (૨)

સંસાર સુખીઓ કરવા—એકવાર

સ્વરાજ લાઇશું સુખીયા થઇશું (૨)

નીજ તુંબડીએ તરવા—એકવાર

મોહનજી મનગમતા નહાલો (૨)

પછી ખીજી શી પરવા—એકવાર

ચતુર જન તે સર્વે ચેત્યા (૨)

દુર્જન લાગ્યા હરવા—એકવાર

ગરખો ૨૦.

આધજી સંદેશો કહેજો શ્યામને

સરકારે પૂર્યા માંધીજી જેલમાં

જે સાંભળાતા દિલ સૌના ચીરામળે;

જાતી ફાટે હૃદય મુંઝાયે હિંદનું

હિંદલણા શિરતાજ મથા છે જેલજો—સરકારે.

દુશ્મનની પછુ આંતરડી દુભાય છે

દુઃખ પામે છે દેખી આ જન્યાયજો

આ સરકારે ઘોર જુલમ કીધા મણા

પછુ માંધીને જકડી વાળ્યો હાટજો—સરકારે.

દુશ્મનનું પછુ દિલમાં સાફ ચિંતવે

દુશ્મનની સેવા કરવા તૈયારને
 પ્રેમતણા મત્રોથી સૈને છતીયા
 એવા ગાંધી આજ પૂરાયા જેલને—સરકારે.
 આંખો ખોલો કંઈ કિડાડો બહેનીઓ
 ગાંધીજીની આજ્ઞા પાળો આપને
 ગાંધીજી બહાલા ને તમને હોય તે
 ચરદેશી કાપડની છોડો પ્રીતને—સરકારે.
 એક વચન ગાંધીનું કોટી રતનું
 ચરદેશી વસ્ત્રોની પુટી બદામને
 કહો તમે જેમાંથી સાચવશો કયું
 ગાંધી આજ્ઞા કે પરદેશી વસ્ત્રને—સરકારે.
 ગાંધીજીએ જ્ઞાન તમોને આપીયું
 તમકાજે વેઠ્યા દુઃખ પારાવારને
 તમકાજે વળી આજ ગયા છે જેલમાં
 ગાંધી આજ્ઞા પાળો બહાલી બહેનને—સરકારે.
 ચરદેશી વસ્ત્રો લક્ષ્મી ભૂટી ગયા
 ભાઈ ભાંડુ લાખોના લીધા પ્રાણને
 નાણા દાણા ખુટ્યાં એના સંગથી
 પરદેશી પહેર્યામાં પૂતી હાથને—સરકારે.
 અરે દયાળુ બહેનો આ રીતે કઠોરતા
 નિર્દયતા તમને શોભે નહીં બહેનને
 આંસુ સારો હૃયું ખોલો આપનું

સમજીને ખાદી પહેરો ભક્ષી ભાતજો—સરકારે.
 પત્થર પણ પીગળે છે ગાંધી પ્રેમથી
 પત્થરથી પણ આપ ઘસો શું ખેજળે
 ધર્મ તમારો સમજી ખાદી પહેરજો
 પરદેશી વસ્ત્રોને ખાળો આજજો—સરકારે.
 જે જહેનો પરદેશી વસ્ત્રો પહેરશે
 હિંદુતાણી દુસ્મન કહેવાશે તેહજો
 દુઃખ પામી બીજાને પણ દુખ આપશે
 જીવતર એનું ભશે કેવળ દેાકજો—સરકારે.
 સમજો જહેનો, સમજો સાચી વાત આ
 તમને કહું છું સાચો ખાદી ધર્મજો
 ખાદી પહેરી દેશનાણી સેવા કરો
 માનો જહેનો માનો મારી શીખજો—સરકારે.

અરબો ૨૧

ગાંધીજીની જયંતિ.

આજછે આજછે આજછે રે જોગીવરની જયંતિ આજછે
 રાજછે રાજછે રાજછે રેએનું હિંદીને હેડે રાજ છે.
 ભારત જનનો પ્રાણુ પ્રતિ ધ્વની, હેયે હિંદ સમાજછેરે—જોગી.
 એને રોમે રોમે શંભ રમે એને મુખડે ઇશ્વરનો અવાજછેરે—જોગી
 વાણુકર કૃષીકર અંત્યજ આત્મા, દિલડે દુખીયાની દાઝછેરે—જોગી.
 હિંદુ મુસલ્માન એકય અમીધર, આપણો એ મહારાજ છેરે—જોગી.

સતયુગનો એ શુદ્ધ પ્રતિનિધી, તેત્રીશ કોટીનો તાજ છેરે-જોગી.
 વિષ્ણુ તણે વન વહી રહ્યો જે, નિર્ભય કેશરી રાજ છેરે-જોગી.
 મૃગિ તણો એ સાચો સહોદર, સાત્વિક એના સાજ છેરે-જોગી.
 હિંદ દેવીનો દુત સમો એ, એકજ ગરીબ નિવાજ છેરે-જોગી.
 ભવ અર્જુનના ભર તોફાને, એને હાથે હિંદ જહાજ છેરે-જોગી.
 એના હયામાં અનંત વિશ્વભર્યું, એનું જીવવું જનને કાજ છેરે-જોગી.
 સુભટ સુવીર સુધીર મુહૂદ, એની હસ્ત રેખામાં સ્વરાજ છેરે-જોગી.
 દુષ્ટ દુશાસન દરબારે એને હાથે પંચાગીની લાજ છેરે-જોગી.

ગરબો ૨૨.

સ્વામી સુણોને મારી વિનતીરે લોલ-એ રાગ.

જ્ઞાતા સુણોને મારી વિનતિરે લોલ, ખાદી પહેર્યોની મને હોંશજો-જ્ઞાતા.
 જાવી દીયો સાડી મનેરે લોલ, બાધરાને પોલકાની જોડજો-જ્ઞાતા.
 મંદિર જતાં પ્રભુ દર્શનરે લોલ, પહેરીશ ખાદીના વસ્ત્રજો-જ્ઞાતા.
 નદીએ કુવે પહોળી જતારે લોલ, પહેરું ખાદી પટકાજો-જ્ઞાતા.
 વીવા ટાણે મહા હર્ષમારે લોલ, ખાદી વધારે હર્ષજો-જ્ઞાતા.
 મરણા ટાણે મહા શેષમારે લોલ, ખાદી હડાવે શોકજો-જ્ઞાતા.
 ખાદી પહેર્યો પૈસો બચેરે લોલ, ખેડું ગુમાન ટળી જાયજો-જ્ઞાતા.
 ખાદી પહેર્યોથી ચાલશેરે લોલ, વિધવાનો રેંટીયો રોજજો-જ્ઞાતા.
 ખાદીમાં ખાનગીની ખરીરે લોલ, લાખોને શયદો થાયજો-જ્ઞાતા.
 શાળોનો ધંધો ચાલશેરે લોલ, આખાદ ગામડા થાયજો-જ્ઞાતા.
 ખાદી ચિંતામણી રત્ન છેરે લોલ, ધુરે બધાના કાડજો-જ્ઞાતા.

ગરબો ૨૩.

સ્વરાજ હેતુ સંહિત છે એ રાજ.

પરદેશી કાગડ છોડા ને મુંદર ખાદી પહેરો-મારી બહેનો.
 ગાંધી છોડાવવા રહેલ છે.
 લલકારને ફેશન છોડા, બાડી ખાદી પણ પહેરો-મારી બહેનો.
 આળસ પર નિદ્રા ત્યાગે, રેંટીયા શુભ્રીતિ બાંધો-મારી બહેનો.
 ખાદીની ધુન લગાવો, ખાદીનું તાન જગાવો-મારી બહેનો.
 ખાદી તાકા લઘ કરજો, સોને તમ જોવા કરજો-મારી બહેનો.
 ઘરમાં સોને સેમજાવો, ખાદીનો મત્ર પઢાવો-મારી બહેનો.
 વીવા કે મરજી યાજો, ખાદી વાપરજો કાજો-મારી બહેનો.
 શાળા સરકારી નમાલી, છોડાવો એની ગુલામી-મારી બહેનો.
 વણનારો તણા વાણા, અત્યજને બંધુ બણા-મારી બહેનો.
 અજ્યો થાજે રોષા હોલા પાકીઓ આપી બોલા-મારી બહેનો.
 મર્યાદા ખોટી છોડા, પામર બંધનને તોડા-મારી બહેનો.

ગરબો ૨૪.

વીર-હાક.

રામ સિંધુડા.

હાક પડી વીરનર જોગજોરે, બની બહાદુર સરદાર (૨)
 ધરી શસ્ત્ર અસહકાર (૨) રણના રણુસીંગાં વાગીયા—ટોક.
 સાબરમતીથી સૈન્ય નિસર્થું રે બન્યા ગાંધી સરદાર (૨)
 રેંટીયા હામહામ સ્થાપીયાં, કાંદે સુર અસહકાર (૨) રણુના.

ચક્ર મુદર્શન શરી વળ્યું, રે ભાવ ભારત મોઝાર (૨)
 દશે દિશા લાગી ડોલવા, કહે કરો અસહકાર (૨) રણનાં
 શોકત મહમદ એ બંધવારે, ખરા મુસ્લીમ સરદાર (૨)
 ગાંધીજી નાં બન્યા ગોહીયા, ધર્મ શસ્ત્ર અસહકાર (૨) રણનાં
 હિતથી લાલાજી અગીયારે, કરી કિચલુનો સંગ (૨)
 નહેરૂથી અલ્લાખાદ ડોહીયું, કરી વકીલાત બંધ (૨) રણનાં
 બંગમાં દેશબંધુ જાગીયારે, કરી વૈભવનો ત્યાગ (૨)
 ગાંધીજીને કહેણ મોકલ્યું, હડ દેશનો હું દાસે (૨) રણનાં
 હક સાહેબ હક તો કહ્યા રે બન્યા સાચા ફકીર (૨)
 ગંગાના તટપર જઈ વસ્યા, ધન્ય આવા જે વીર (૨) રણનાં
 મદ્રાસે યાકુબ ધુમતારે, જેને ગોપાળની સ્થાય (૨)
 જેવમાં જતાં એ ડગ્યા નહી, જેણે માગ્યો નહી ન્યય (૨) રણનાં
 દક્ષિણમાં દેશપાંડે દોડનારે, જેની વાગે વીર હાક (૨)
 તીલક જતાં જે ડગ્યા નહી. નહી સરકારની ધાક (૨) રણનાં
 દીલ્લીના મશહૂર હકીમજીરે કયો નુસખો તૈયાર (૨)
 ગાળી બનાવી આપી દેશને જેનું નામ અસહકાર (૨) રણનાં
 દેવી સરોજની મોખરેરે, જેનો કાયસનો કંઠ (૨)
 ભારતની નારીઓ જગડતાં, જેણે રાખ્યો છે રંગ [૨] રણનાં
 મુંબઈમાં છોટાજી બુઝીયારે, ધરી દીન માટે દાઝ [૨]
 લાખો કરાવ્યા રેંડીયા, જેણે સાચું દેશ કાજ [૨] રણનાં
 ભાઈ ભરૂચે રંગ રાખીએરે, કરી દેશનનો ત્યાગ [૨]
 પારસીપંચને જઈ મળ્યા, લીધો ગાંધીજીનો સાથ [૨] રણનાં

વરધામાં જમનાનાં જાગીયારે, જેને વેપારીનો સંગ [૨]
 રેંટીઓ પ્રેમથી વધાવીયો, વિદેશી માલ કયો અંધ [૨] રણુનાં
 રામ લક્ષ્મણની જોડકીરે, ખરા પંચના પટેલ [૨]
 ધુમી રહ્યા છે ગુજરાતમાં કરી મુકી રેલ છેલ [૨] રણુનાં
 ખેડમાં ખેલતા અગ્રમાસરે, ખની ખડકુર યુવાન [૨]
 બીલવાની આગ્યા ગુજરાતમાં, દેતા રાપ્ટ તજ્જી જાન [૨] રણુનાં
 આલીમના મેટા ઉડમારે, કયો સાથે ઇકરાર [૨]
 તર્ક-મવાજત તો કરો સૌ મુસ્લીમ નરનાર [૨] રણુનાં
 અક્ષત ખિલાફત આવી પડીરે, જુઓ પંડતમના માર [૨]
 જાડીયાંખાગે જઈ ઉભા રહો, સુણો ધ્વનિ અંતરકર [૨] રણુનાં
 આખાલ વૃદ્ધ સૌ દેશનારે ખેલે રેંટીયાના ખેત [૨]
 સૂતરનો તાંતણો તાણનારે સૌ હોંશે જાય જેત [૨] રણુનાં
 મારો નહિ મરતાં શીખોરે, એવો ગાંધીજીનો મત્ર [૨]
 મંદીર ગણો તમે જેતને, તમે થશો સ્વતંત્ર [૨] રણુનાં
 આલમ અદાર આવી મળીરે, પડે રણુમાં ખડકુર (૨)
 રેંટીયા ચક્ર લઈ લાઘમાં. ગોળા ફેકે દૂર દૂર (૨) રણુનાં
 જુએ છે વીર અધા જંગમાં રે, ધરી અહિંસાની દાવ (૨)
 જેલમાં જતાં જે ડરે નહિ, સુખે દેતાં જન માલ [૨] રણુનાં
 દેસના પંધુ જાગજોરે, તજ્જી અગામ તમમ [૨]
 આવો અવસર નહીં આવશે, રાખો ભરતનું નામ (૨) રણુનાં
 શાન્તિ સચ્ચાઈ શૌર્ય રેંટીઓરે, સુખ આપે તમમ [૨]
 દેશનો પ્રાણવાયુ રેંટીયો કડે ગાંધી ગુણવાન (૨) રણુનાં

ગાંધી રમ.

મા પાવાતે ગઢથી ઉભ્યાં મા મળીમાં—એ રામ.

દેશતણા હીરા બધા, જેલ ખેડા છે,

કરવા ભારત બિહાર રે જેલ ખેડા છે.

દેશ શિરોમણી ગાંધીજી, જેલ ખેડા છે; તેત્રીશ કોટીના તાબરે, જેલ ખેડા છે.
 પંડતી સરદાર તે જેલ ખેડા છે; વીર સાથા જાનપતરાવરે, જેલ ખેડા છે.
 ચિતરંજન શ્રી દાસ તે જેલ ખેડા છે, બંગાલી શાહુજી સિંહરે, જેલ ખેડા છે.
 મહમદ શોકત હીરવા જેલ ખેડા છે, મુસ્લીમ સેનાનું નાકરે જેલ ખેડા છે.
 પંડિત મોતીલાલજી જેલ ખેડા છે, ગાંધીના જમણા હાથરે જેલ ખેડા છે.
 દેશપાંડે દક્ષિણના જેલ ખેડા છે, સાથે વીર વામનરાવરે જેલ ખેડા છે.
 અબુલ કલમ આઝાદ તે જેલ ખેડા છે, મોહાની હજરત સાથરે જેલ ખેડા છે.
 શામ વીરોતો સે કડો જેલ ખેડા છે, સરદાર ખડગસિંચ સાથરે જેલ ખેડા છે.
 મુજ કુટેલા સૈનિકો જેલ ખેડા છે, બંગાળી પાંચ હજારરે જેલ ખેડા છે.
 પતવી માતા રણુ તે જેલ ખેડા છે, કાચા કાપી કુરબાનરે જેલ ખેડા છે.
 વંદન હોજો વીરને જેલ ખેડા છે, પ્રભુ સાચવજો અમ પ્રાણુ ને જેલ ખેડા છે.

રેંટીયાનું ગીત.

ખૂરબો ૨૬.

(પુનઃચ ચાંદની એ—૧૫૫)

સાબે રંગીલો રૂપાલો રેંટીયોરે,
 એ ઉઘમથી આખી જગતું હાકલુ થાય,
 થોડે થોડે સર્વે બેનો કાચો ફેરવોરે;
 દીપે દીપે ભરતાં કમળાકર ઉભરાય—

સાબે

બેવો કાચા રેંટીયો, સરળો સરળહાર,
 તેવો આ હો કાષ્ટનો સૃષ્ટિનો શણગાર.
 બેના થોડે ભારત લલળ લક્ષ્મી બે બચે રે;
 અમ્મત સાથે આપે અપૂટ ઉઘમ રાત—

સાબે

મન શુદ્ધિ મિત દર્પને ગાવ ઇન્દ્રીઓ પાંચ;
 ચળી ચક્રર સુંદર બન્યું ફરતાં નાવે આંચ

જેના કર પદ સેવક થઈને કામ કરી રહ્યારે;
 ફરવનારે જેનો ચેતન ચતુર સુગ્રાહ્ય— જોભે.
 કાષ્ટ ચક્ર વર્તુલ છે, સૂર્ય સમો આકાર;
 બે ધરીના બે હસ્ત છે, એક ચરણ નિરંધાર.
 ચંચળ ચતુરા ચિત્ત દષ્ટ, ચપળા ચપિ ફેરવોરે;
 ત્યારે આર્ય જુમીમાં અખૂટ ધન ઉભરાય— જોભે.
 માયા રૂપ કપાસને જ્ઞાન પિંજણુ લઈ હાથ;
 પિંજે અનીતી લોભને ઓળસને સંગ્રાહ.
 ભક્તિભાવે બેનો કૃપિતવ્રતની પુણી વણોરે;
 જેથી સત્ય ધર્મનું સુત્ર બને તૈયાર— જોભે.
 એવાં સુત્ર થકી વણો જ્ઞાનરૂપી પટકુળ;
 અંખડ સુખને અનુભવો, મોટો ઉલ્લસ મુળ.
 એ ઉલ્લસથી સર્વે વસ્તુ જગમાં રહેલ છે રે;
 જ્ઞાને સાચા કરે છે, રહેજે શ્રી ભગવાન— જોભે.
 માટે આળસને તજી, ઉલ્લસમાંથી મુંઝાવ;
 રક્ષણ શીયળ ધર્મનું, સ્વતંત્રતા હોય દહાવ.
 ભાવી માતા પુત્રી ભગીની ભારત દેશનીરે;
 પ્રેમે ચક્ર સુદર્શન, ફેરવવા હોય વ્રત— જોભે.

ભારતની આરતી.

ગરબો ૨૭.

જય જય માતૃભૂમી, મા જય જય માતૃ ભૂમી;
 યજ્ઞ તારા નિત્ય આઈ [૨] નમીએ ચરણ યુમી. જય જય.

તુજ કીરીટ સ્વરૂપ, નંદન વનરાજે, મા નંદનં	
ભાલ પ્રદેશે [૨] શીખ પ્રભ ડાળે—	જય જય૦
ક્ષત્રીય વીરનો વાલ વિશાળ હિર ક્ષેત્રે મા વિશાળ	
મદૈવ તારા ડાળે [૨] પડતા રણુએ—	જય જય૦
તુજ કેશવાળી રૂપ હિમગીરી શોભે મા હિમગીરી:	
વિજયે અની વણુપાદ [૨] જગનો મન કોભે—	જય જય૦
બેઘડીએ તુજ માત સિંધ અમ તપતાં મા સિંધ	
સાદીત્યે વિદ્યાને [૨] સહુ પહોંતો ધપતાં—	જય જય૦
કન્ધ ગુજરાત મુગદ્ધ મન્વરૂપ તારા મા મન્વરૂપ	
ઉદ્યાગે વ્યાપારે [૨] સૌદર્ય મારાં—	જય જય૦
મહારાષ્ટ્ર મદ્રાસ દંદ ઉદ્યાગામી, મા દંદ	
અખળ શ્રેષ્ઠ બુદ્ધિયુત [૨] સ્તંભ ભડે ભરી—	જય જય૦
દૈયે દાર સ્વરૂપ ગંગાને યમુના મા ગંગા	
કડી આબુપણુ જેવા [૨] આબુ વિવ્યાયળ—	જય જય૦
અમાપ આર્ણવનીય તુજ ચરણો ધોતાં મા તુજ	
શુભ શિરછત્તર રૂપે [૨] ગીરીરાજે સ્થોતા—	જય જય૦
સુજલાં સુરજાં માત સુધર્મની ધાત્રી મા સુધર્મની	
હજીએ તું એની એ [૨] છે જગને ખત્રી—	જય જય૦
અહી પ્રતીજ્ઞા આજ તુજ મુક્તી માટે મા તુજ	
સ્વરાન્ય યુદ્ધે ચઢશું [૨] સહુ શીરને સારિ—	જય જય૦

ગરબો ૨૮.

(સ્વપતિ રામ રૂઢેમાં રહેજો—એ રાગ.)

ગાંધીજીના બોલની બલિહારીને	
જેને સત્ય વચન ઉચરવું છે.	ગાંધીજીના.
અડમ અત્યાગ્રહી થઈને રહેવું છે	
બોલ્યા પછી કદી નવ ફરવું.	ગાંધીજીના
જેનો સાબરમતી છે મુકામ છે	
અમદાવાદમાં બોલાવું સ્થાન છે	
જેવાથી મન થાય શાંત.	ગાંધીજીના.
ત્યાં તો ખાદી પહેરીને જવાય છે	
પરદેશીથી મહાત્મા મુંઝાય છે	
રંટીયો કાંતે તો બહુ રીઝાય	ગાંધીજીના.
ખાદી પહેરી સ્વદેશી બનવું છે	
જતાં પરદેશે પેસેથી બચવું છે	
હિંદુસ્તાનનું દુઃખ મન ધરવું	ગાંધીજીના.
પરદેશે પેસ્યા બહુ ભર્યે છે	
લોકેશાયર માનચેકર કમાય છે	
જીન બધાત તેમાં સમાય.	ગાંધીજીના.
જતાં પરદેશે પેસ્યા બચાવે છે	
આયમાલ મોટો દેશ શુધારો છે	
અરીજાદમાંથી કિચોળ લાવો.	ગાંધીજીના.

આપણો દેશ છે જ.ઓ ગરીબરે
 તેની કાઝ ખરો કાંઈ દીકરે.
 ખાદી શુદ્ધ પહેરીને બનજો પવિત્ર ગાંધીજીના.
 મહાત્માજીના વચન ઘણા મુશ્કેલી રે
 તેમના ભાષણ સાંભળવા બહુ ધુમ્પારે
 બોધ સાંભળી ઘેર આવી ઉઘ્યા
 મહાત્માજીનો બોધ અંતર લાવેરે
 કટોકટીનો પ્રસંગ ના ભૂલવો રે
 દેશી બનીને દેશ દીપાવો. ગાંધીજીના.

ગરબો રહ.

“મોહન” મોરલી.

(આવે છે, આવે છે સ્વરાજ્ય સવારી આવે છે-રાગ.)
 વાગે છે રે, વાગે છે અહીં મોહન મોરલી વાગે છે;
 એનો શબ્દ ગમનમાં આવે છે, અહીં
 સેવા તે કરે મારમ બાતાં, ત્યાગના ફાલ આવે છે. અહીં
 ભારત વર્ષે જન્મ મળ્યો છે, જન્મમાં રંજ જ આવે છે અહીં
 દુઃખી થોલી, પહેરણ, ખોળી, દમ મૂર્તિ વિરાજે છે. અહીં
 વિદેશી વચનનાં ફરણ કરીને, જ્ઞાને લેખ પસવે છે. અહીં

ભરતખંડની ગલી ગલીમાં, ખાલી મંત્ર મુલાવે છે. અહીં
એ મોરલીને દેશ બને તો, દુઃખમાં ચરે બાવે છે. અહીં

મરખો. ૩૦.

(આસો માસે શરદ પુનમની—રાત્ર.)
કર્તક માસે પ્રથમ દિન પ્રભાતને,
ઉપા નવલી ઉગી સંખિ મહારા દેરામાં,
આવ્યો છે સદયો એના મીડાને,
ચાખેને ચખાડો “સમરસ” અવનવો.
ભારતની કુંજે એ કોવત્ત રહુકીને,
બગ્યાં તો છવી બલો અજબી;
ચતુર્દશીને દીને મત્રા સાધ્યાને,
પાપોને બાળીને ભરમે કરી વળ્યાં.
ને સરવૈયું શોધ્યું બીજે દીને બે,
નફા નથી ભાધ્યો પુરો આ વર્ષમાં;
સમય રહ્યો છે ચોડા સાધન સાધાને,
કામ ધન્ય કરવાનાં પાતે શું વળે !!!
ચોખ્યાં હૈયાં ચોખ્યાં વાણી રાખને,
ચોખ્યાં કર્મે ચારિત્ર ઉજળાં કરે;
કરજ અમારે ખાલીકે નાખીને,
બગાડવાનું બગી, બગને પ્રેમથી.
શુદ્ધ અમે ના કરતાં કદીએ એમાંને,

સેતાનીની આજ્ઞા એ અમ ધર્મ છે:
 તમ કર્તવ્ય ચુક એમ ના પડશે જો.
 આશાને ફળવાતું તો તો સાંપડે
 કેવલ ટકુકે સાચો મંત્ર કુંઠાશે જો,
 ઉપાના હાસ્તેથી નવજીવને મળ્યું:
 છુટ્યાં ત્યાંથી ફરી ગણીને વધ્યું જો.
 માનીશું નેનાની આજ્ઞા આજથી.

સમાપ્ત.

ખાદી ક્યાં વણાવશે ?

—:0:—

અમારી વણાટ શાળામાં પહેરણ, ધોતીયાં
તથા સાડીઓના બરનું શબ્દ લાંબે મોંઘડું સુવાર
લેઇને વણી આપવામાં આવે છે. તેમજ
અમારી વણેલી તૈયાર શુદ્ધ ખાદી પણ મળશે.

વણાટશાળા.

શી.

બાદરણ.

{ શિવાભાઈ આશાભાઈ પટેલ.

